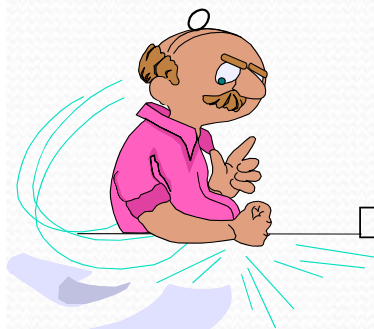

Intelligens elosztott rendszerek
2022. tavasz

SZEMANTIKUS WEB

Méréstechnika és Információs Rendszerek Tanszék

Probléma felvetés

Lekérdezés

Válasz

Forrás leírás

*Forrás fúzionálás/
Lekérdezés tervezés*

Végrehajtás

Mediátor

Monitor

Web lapok

Strukturált
adatok

Szenzorok
(soros adatok)

A web napjainkban

- Résztvevők dokumentumokat, adatokat publikálnak, URL címeket adva elérhetővé teszik az információkat
  - Kapcsolódás, hivatkozás linkekkel
- Integrációs próbálkozások: mashup oldalak (ad hoc)
  - Webszolgáltatások integrációja (eltérő API, logika, struktúra)
  - Adatgyűjtés kereső robotokkal (crawler programokkal)
  - Újra és újra felfedezzük a „kereket”
- Egészítsük ki a webet standard adatelérési módokkal: “Adatweb”

Az adatok webje

- Amire szükségünk van:
  - Publikáljuk adatainkat úgy, hogy felfedezhetőek legyenek a weben:
    - Standardizáljuk az adatok leírását, elérését
    - Dokumentumok eléréhez hasonló, de általános címzés: URI
  - Az URI-kal elérhető forrásokat kapcsoljuk
    - És engedjük a hálózat hatását érvényesülni, ahogy mi is böngészünk a weben...

- Példák: 2009 Semantic Technology Conference, San Jose, California, USA, June 15, 2009, Ivan Herman, W3C, ivan@w3.org

Böngészés a webben

Ivan Herman - Mozilla Firefox

File Edit View History Bookmarks Tools Help

http://www.w3.org/People/Ivan/

W3C

Ivan Herman

[My Work at W3C](#) | [Contact information](#) | [Short CV](#) | [Upcoming trips](#) | [Public presentations](#)

My Work at W3C

I am [Semantic Web Activity Lead](#); that is my main work at W3C. I am member of [IW3C2](#) (International World Wide Web Conference Committee) (the committee coordinating the yearly WWW conference series), serving as a liaison for W3C, and of [SWSA](#) (Semantic Web Science Association), the committee responsible for the International Semantic Web Conferences series.

As part of my work, I also participate in lots of outreach activities, and I regularly make presentations, tutorials, etc. You can consult my [list of presentations](#) for further details.

Contact information

Email:
ivan@w3.org
(sha1sum: 5ac8022d5f8042aa1775ca2f80e1676bafd5e80b)

Postal address:
[C/o Centre for Mathematics and Computer Sciences \(CWI\)](#)
[Kruislaan 413, P.O. Box 94079, 1090 GB Amsterdam, The Netherlands.](#)

Phone numbers:
phone: +31-20-5924163
mobile phone: +31-641044153
fax: +31-20-5924312

PGP/GPG:
My GnuPGP key and signature is available on-line.

FOAF:
You can either extract a short FOAF information from this page, or consult my more complete, public FOAF file.

Misc:

... átugorva a munkahely linkre:

The screenshot shows a Mozilla Firefox browser window displaying the homepage of Centrum Wiskunde & Informatica (CWI). The browser's address bar shows the URL <http://www.cwi.nl/>. The website header features the CWI logo and navigation links for home, contact, a/z, intranet, and nl, along with a search bar. A main navigation menu includes links for about cwi, events, library, news, research, and scientists. The main content area is divided into several sections:

- Centrum Wiskunde & Informatica**: A brief description of the institute's research focus in mathematics and computer science, mentioning its strategy for 2012.
- Research Themes**: Four thematic areas are highlighted with images: Earth & life sciences, The data explosion, Societal logistics, and Software as service.
- News**: Two news items are listed:
  - 13-10-08 PhD defence Jarek Byrka**: Accompanied by a small image of a person.
  - 22-09-08 Best Paper Award for SMIL State research**: A news item about researchers Jack Jansen and Dick Bultman receiving an award at the ACM DocEngineering Symposium in Sao Paulo, Brazil.
- Agenda**: A list of upcoming events:
  - 18-10-08 Science Day at the Science Park Amsterdam**: A detailed announcement about the Science Day event, including the theme 'Crack the code' and a link to [read more](#).
  - 21-10-08 MAS Seminar, speaker Svetlana Dubinkina**: A seminar announcement with details on the speaker, session, and room.
  - 28-10-08 MAS Seminar, speaker Peter Sonneveld**: A partial announcement for another seminar.

Weblapok értelmezése

- A felhasználók megértik, hogy a link egy munkahely honlapjára mutat
- Tudjuk értelmezni, hogy ez egy kutatóhely leírása
- *Ami hiányzik az „adatok webjének” építéséhez:*
  - *jelentéssel kiegészített, értelmezhető linkek*

Tehát bővítsünk:

- Adjunk a linkekhez kiegészítő információt, címkézzük fel őket
- A címkék legyenek géppel értelmezhetőek
  - Kategorizálás
  - Esetleg következtetés

Adatok hálója

- Az adatok webje:
  - Használjunk URI-kat adatok és (nemcsak) dokumentumok publikálására
  - Kapcsoljuk össze az adatokat
  - Jellemezzük/osztályozzuk a linkeket információk hozzáadásával
  - Használjunk standard technológiákat
- *Ez a szemantikus web alapja*

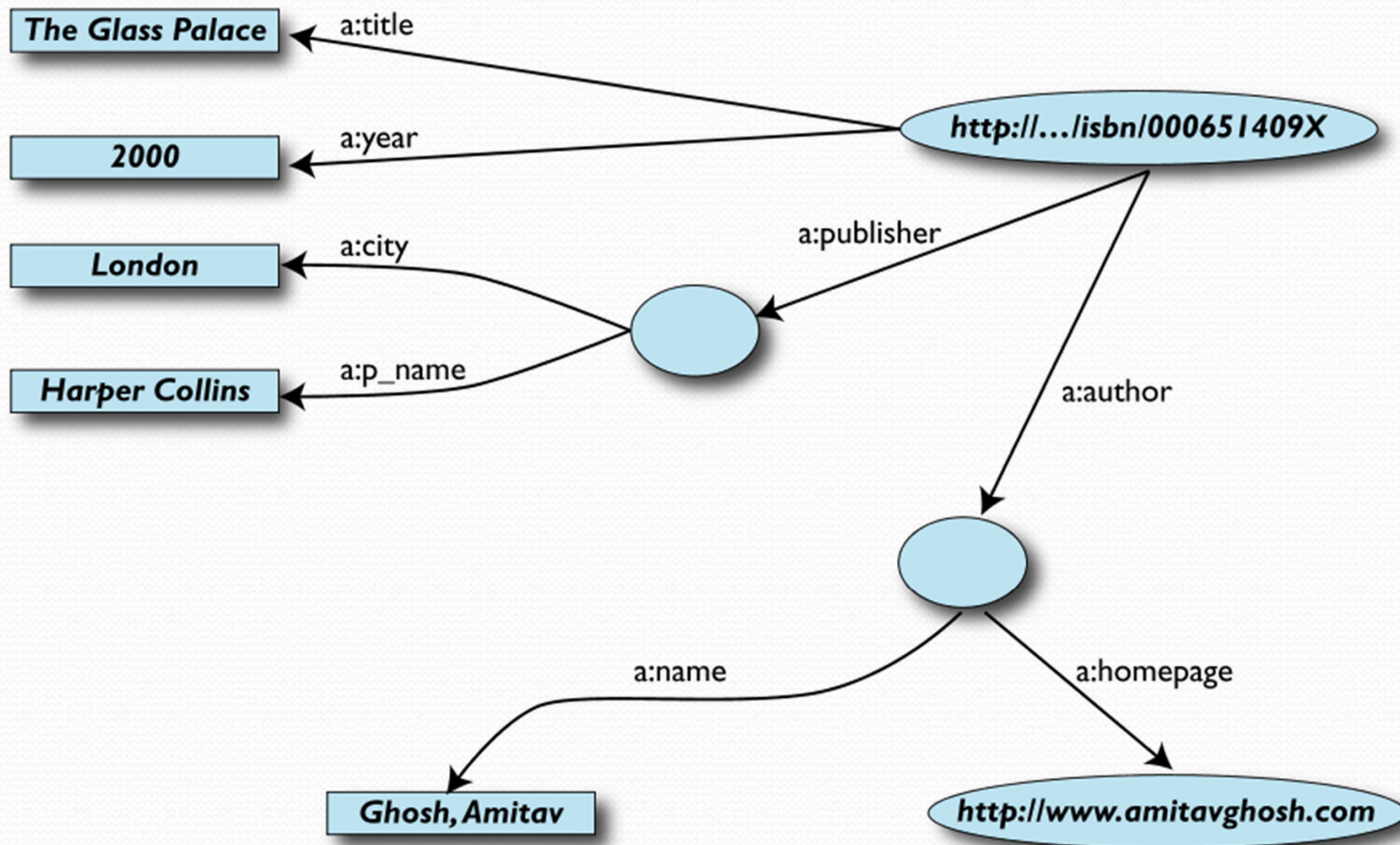
Példa: könyvesbolt adatai

ID	Author	Title	Publisher	Year
ISBN0-00-651409-X	id_xyz	The Glass Palace	id_qpr	2000

ID	Name	Home Page
id_xyz	Ghosh, Amitav	http://www.amitavghosh.com

ID	Publ. Name	City
id_qpr	Harper Collins	London

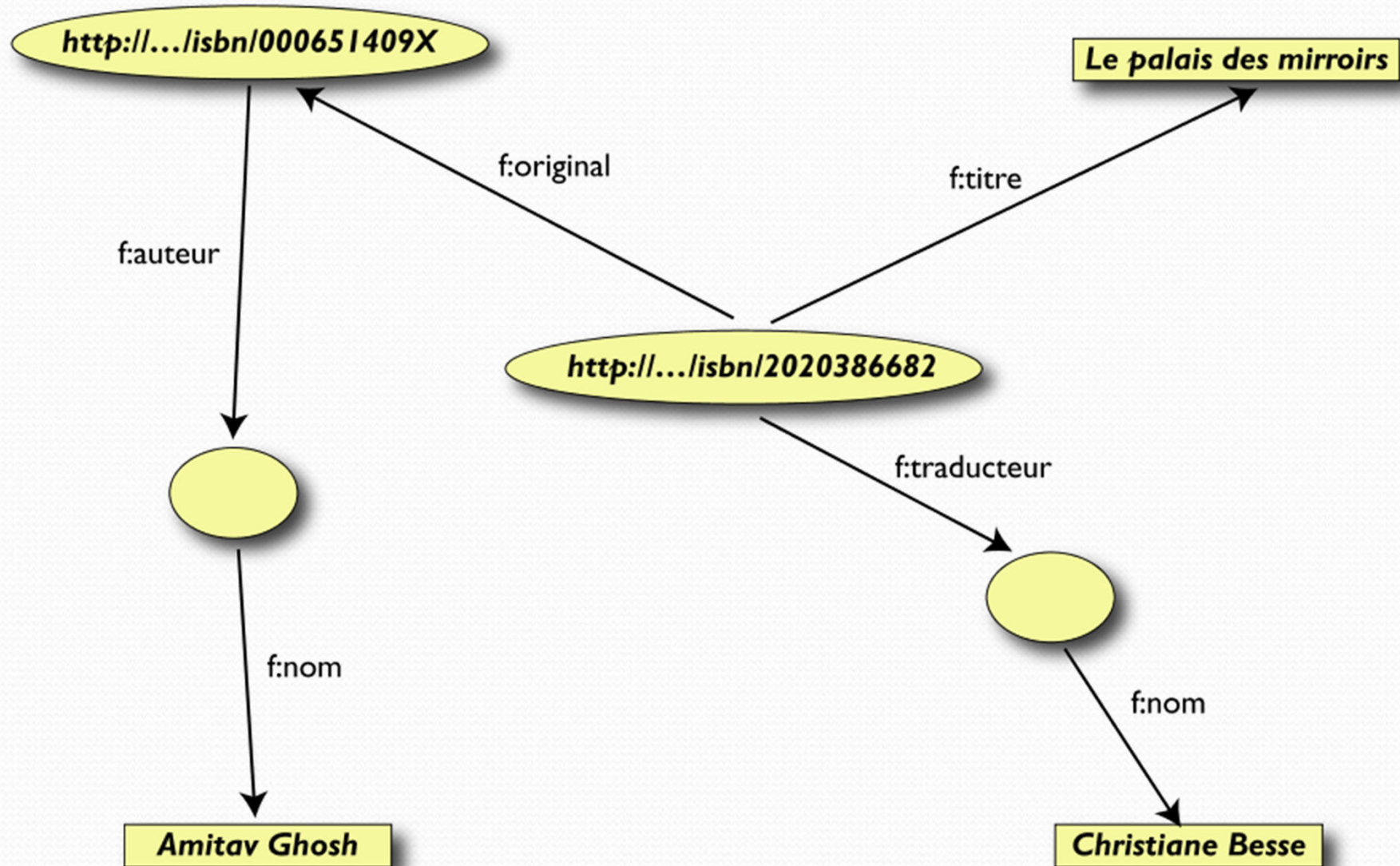
Adatok exportálása relációkként

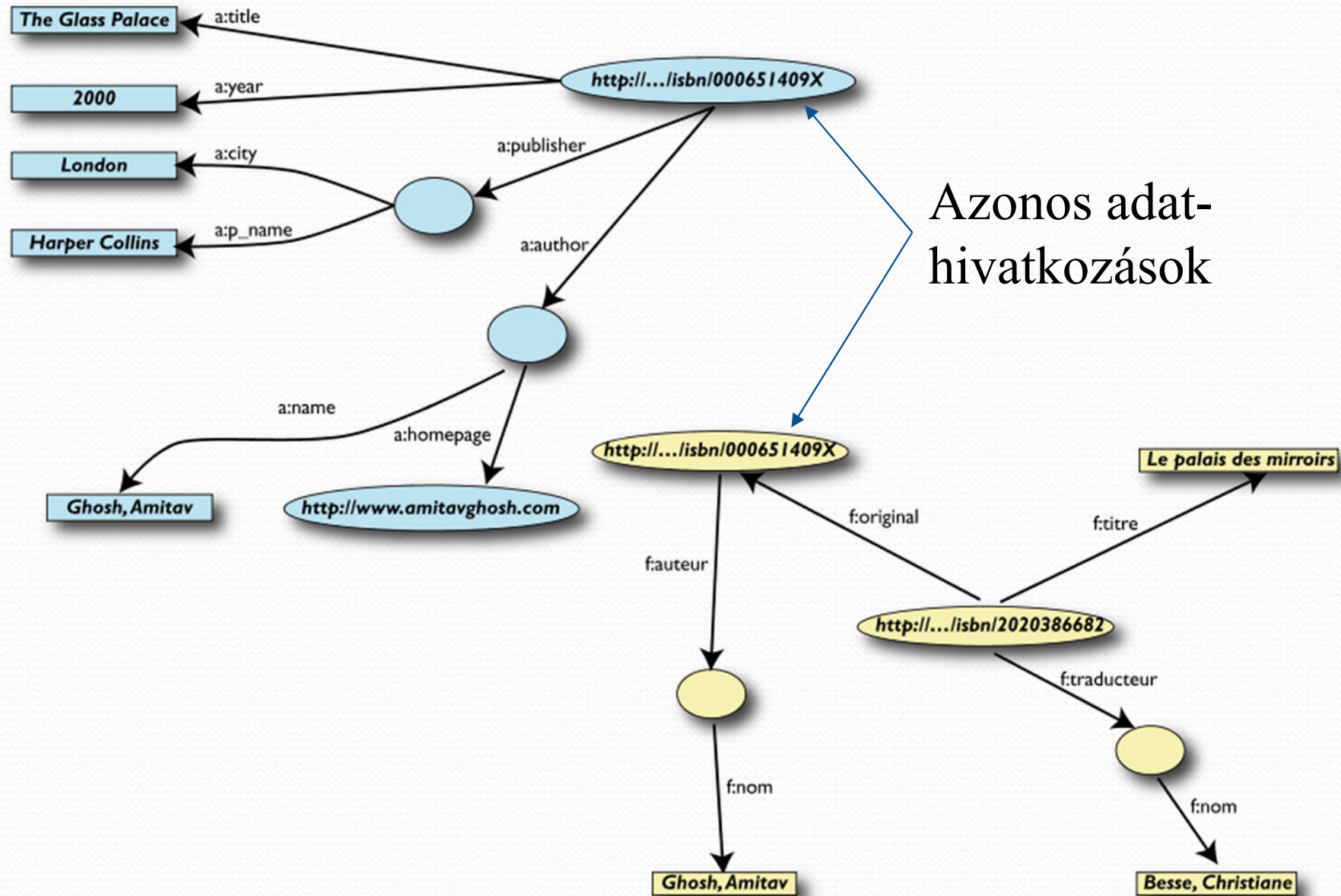
Egy másik könyvesbolt adatai

	A	B	D	E
1	ID	Titre	Traducteur	Original
2	ISBN0 2020386682	Le Palais des miroirs	A13	ISBN-0-00-651409-X
3				
6	ID	Auteur		
7	ISBN-0-00-651409-X	A12		
11	Nom			
12	Ghosh, Amitav			
13	Besse, Christianne			

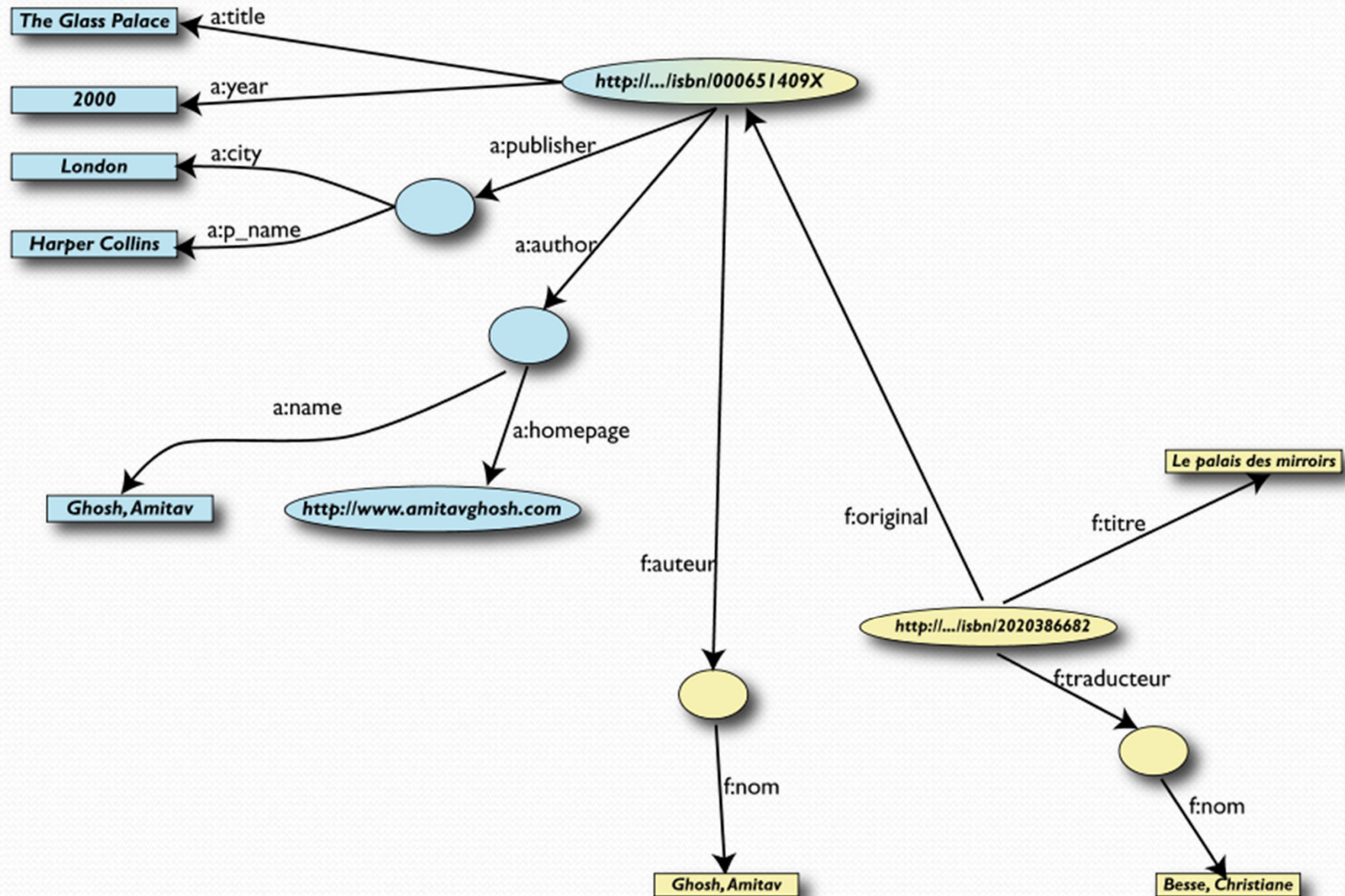
A második könyvesbolt adatainak exportja

Kapcsoljuk össze az adatokat

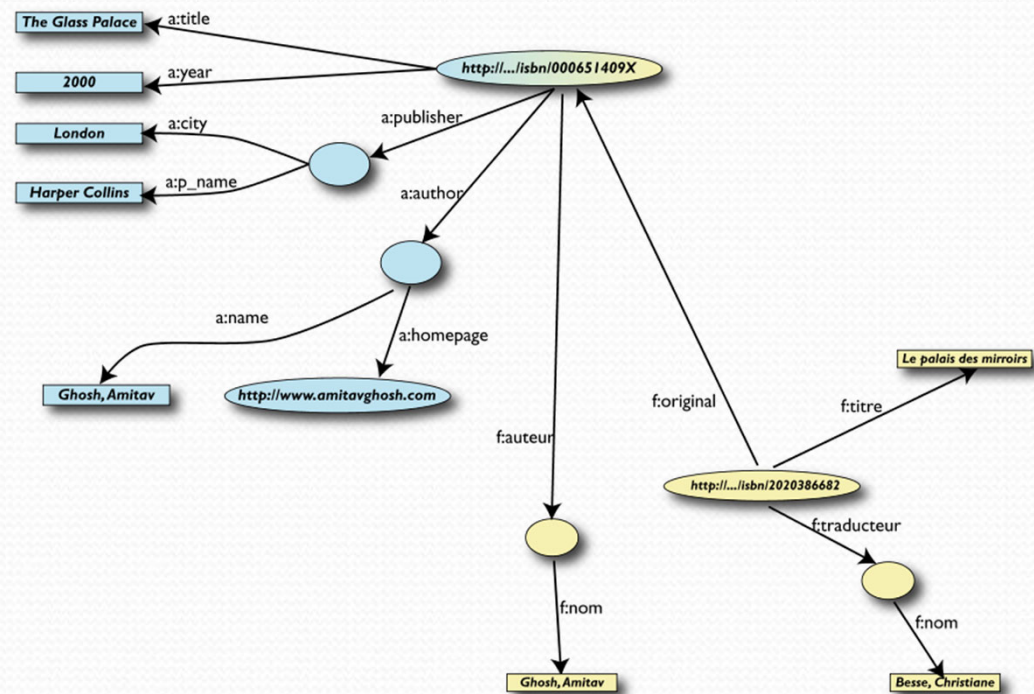

Amennyiben identikusak az elemek:

Írjunk lekérdezéseket a kapcsolatokon keresztül:

- Az első könyvesbolt adatai kiegészíthető például az eredeti könyvre vonatkozó információkkal

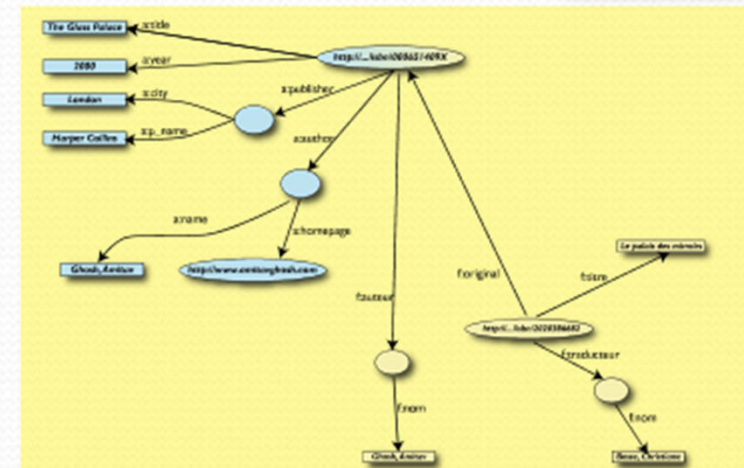
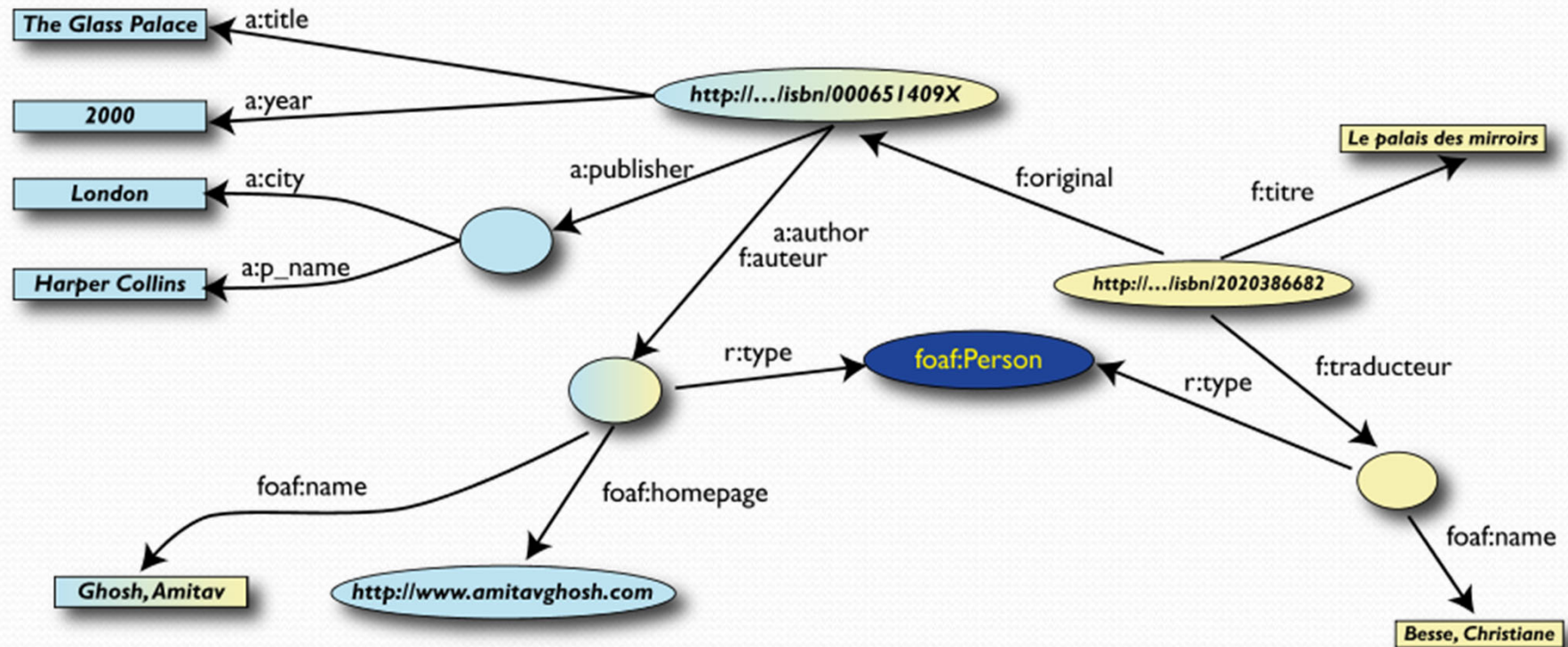

További kapcsolatok is felfedezhetőek...

- Vélhetően az **a : author** és az **f : auteur** azonos elemre mutat
- Automatikus összekapcsoláshoz: adjunk további információt a leíráshoz
  - **a : author** legyen azonos **f : auteur** erőforrással
  - Mindkettő személyt azonosít
  - Ilyen fogalmakat már a webes közösség definiált:
    - egy “Person” elem azonosítható a nevével és a honlapjával
    - Használjuk ezt kategóriaként

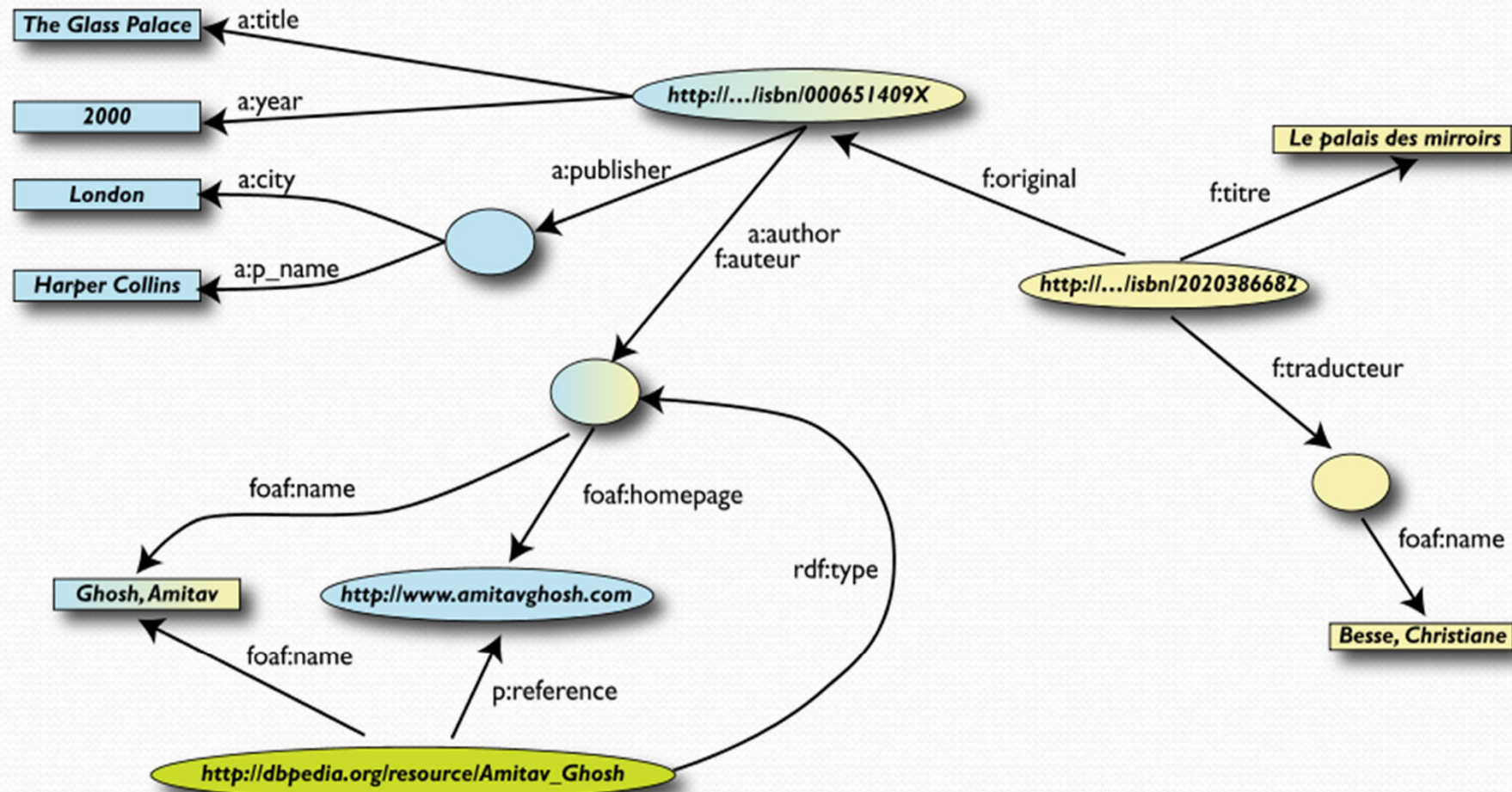
Adatháló kiegészíthető, lekérdezhető így:

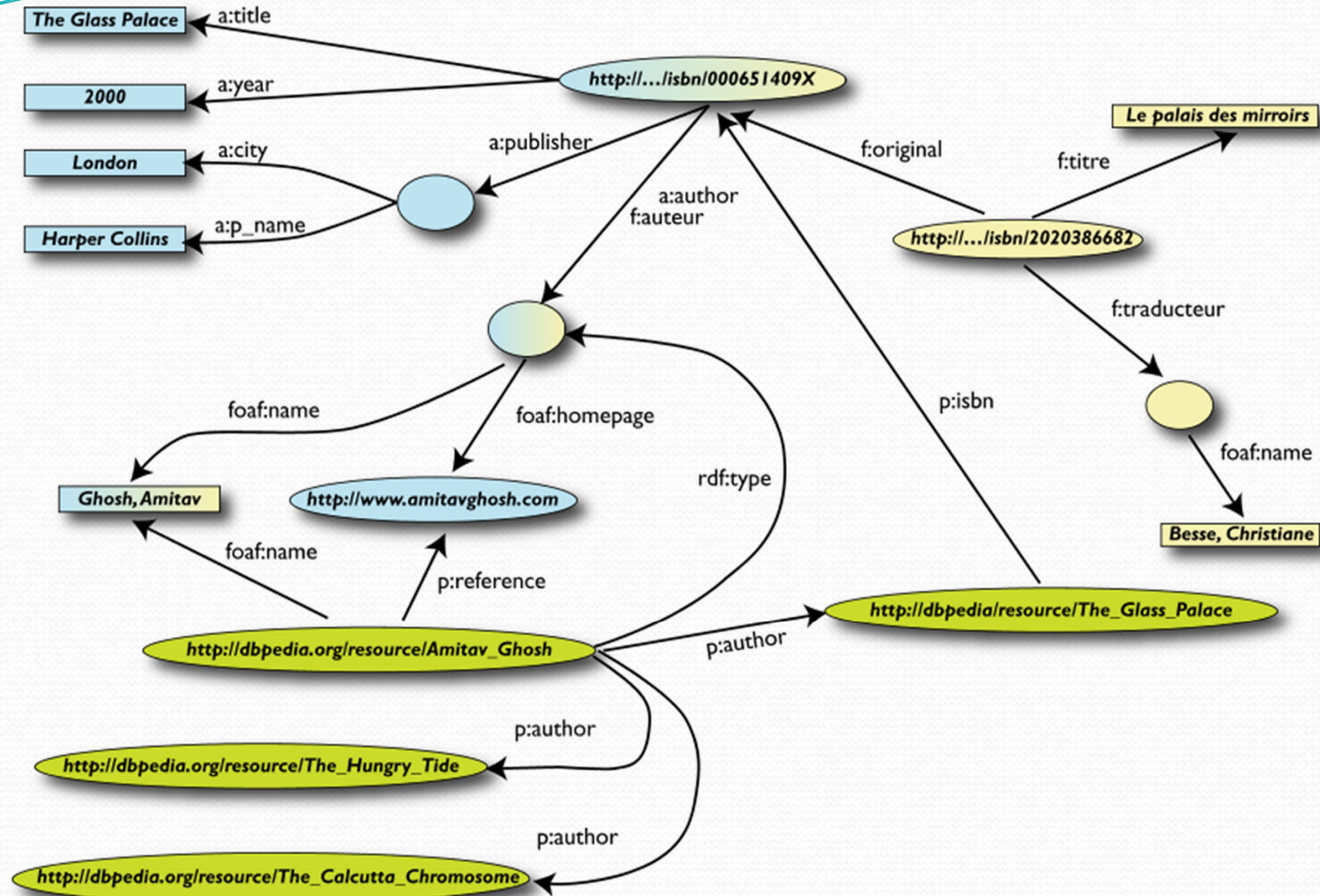
Bővítés újabb adathalmazokkal

- Például a “Person” típus esetén, használhatóak a Wikipédia adatai:
  - pl., a “[dbpedia](#)” projekt már feldolgozta a Wikipédia adatait

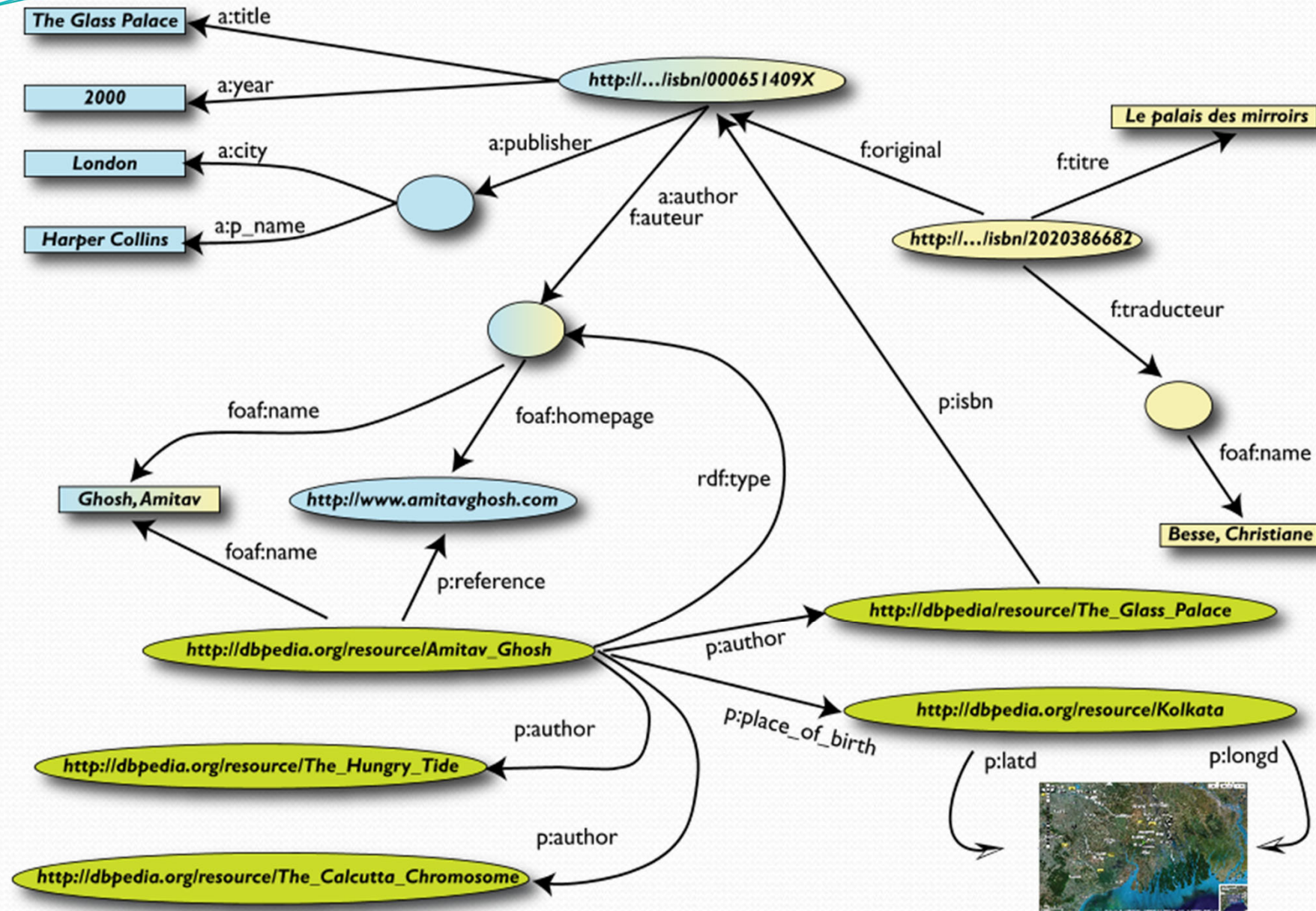
Összekapcsolás Wikipedia adatokkal

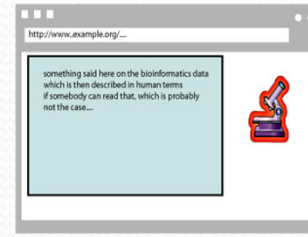
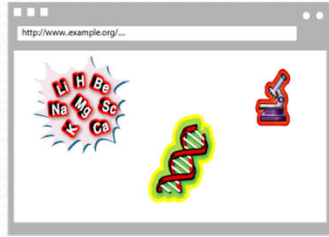
Összekapcsolás Wikipedia adatokkal

És így tovább...

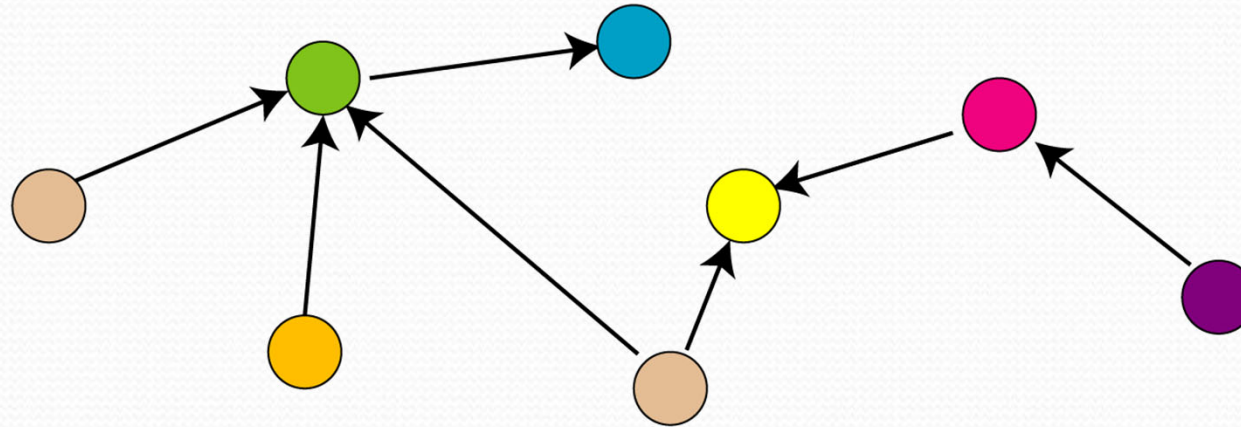

Az adatok webje kialakulófélben...

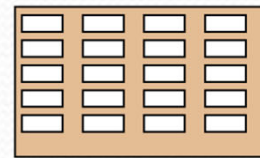
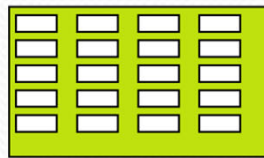
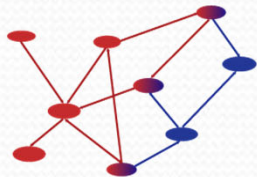
Alkalmazások

Lekérdezés,
adatmódosítás

Absztrakt adatstruktúra

Leképezés,

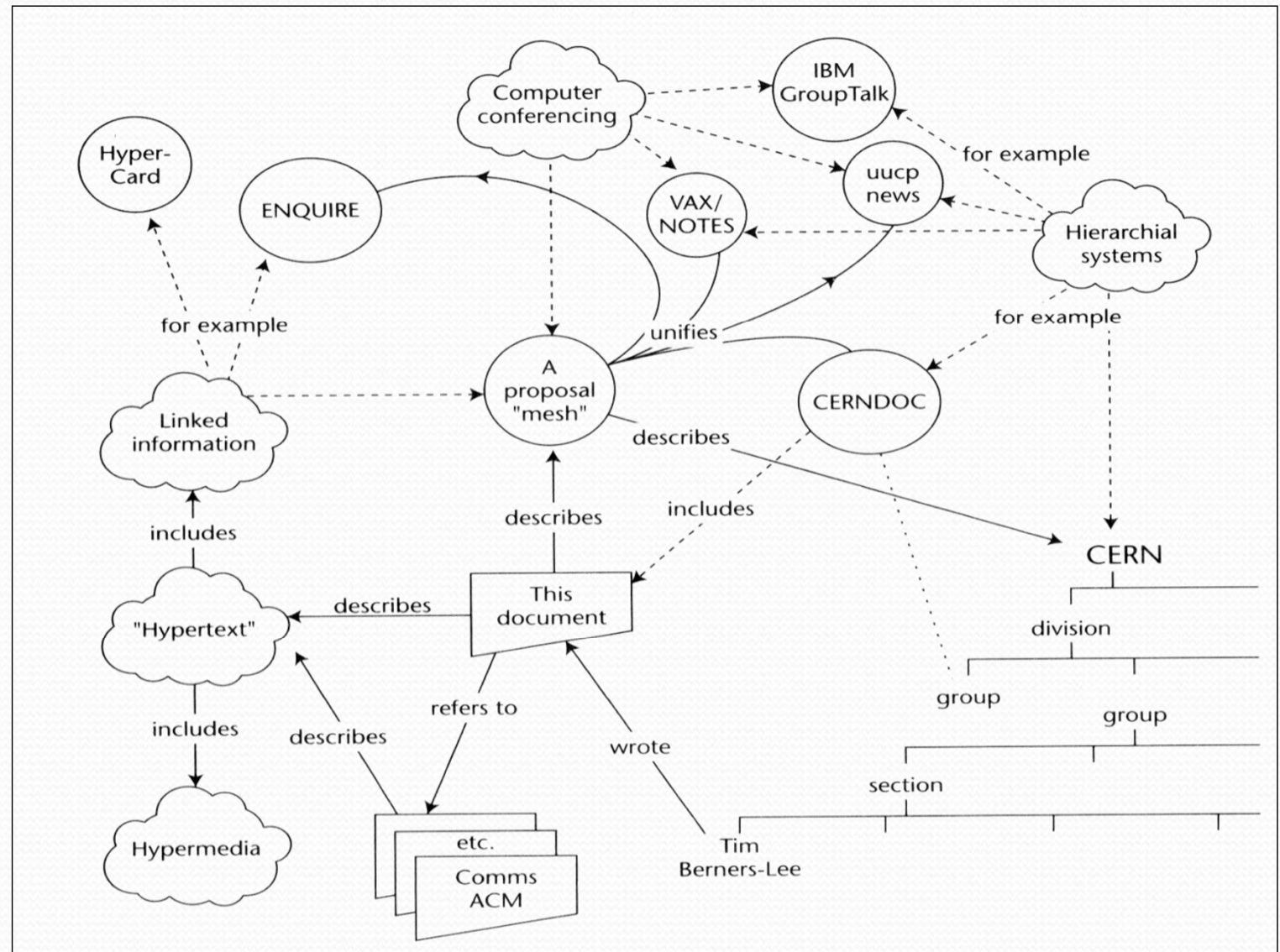
Forrás adatok különböző formátumokban

Szemantikus Web

- A szemantikus web alkalmas megközelítés, megfelelő nyelvekkel, eszközökkel támogatja az intelligens információs rendszerek fejlesztését az elosztott információs környezetben.
- A SzW alapja a hagyományos web hálózat, így egyáltalán nem nyilvánvaló, hogy alkalmas a feladatra.
- A SzW technológia lehetőséget teremt az ágens alapú intelligens megoldások felhasználására a web területen.

A Szemantikus Web eredete

- Tim Berners-Lee eredeti 1989-es WWW javaslata a Web-et információ menedzselő funkciókkal ellátott objektumok kapcsolataiként jellemzi.

W3C szervezet célkitűzései

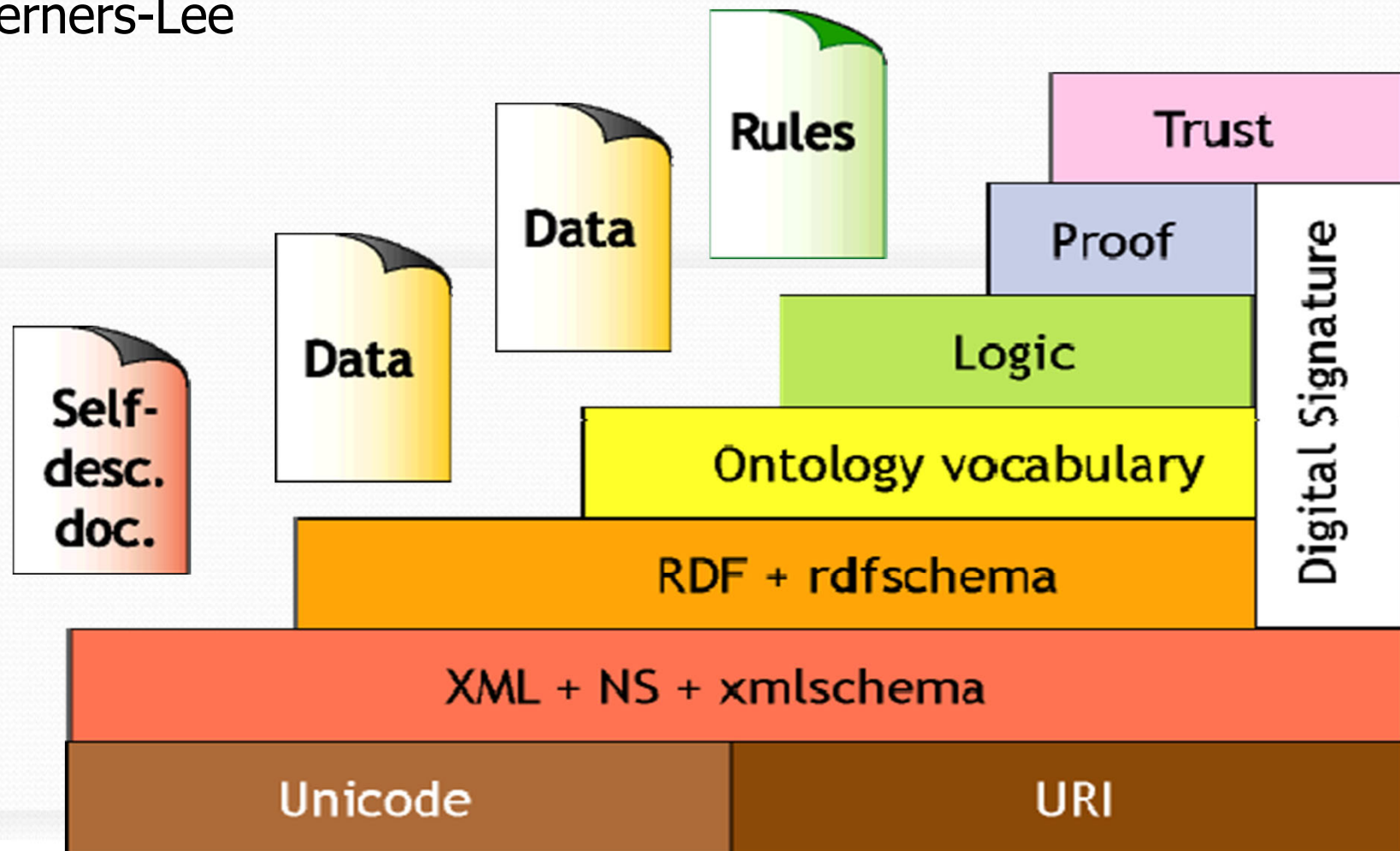
- Megközelítés – számítógépek jobb kihasználtságának biztosítása:

„A szematikus web egy kiterjesztése a jelenlegi web-nek, amelyben az információknak jól definiált jelentést adhatunk, lehetővé téve a gépek és felhasználók jobb együttműködését..” -- Berners-Lee, Hendler and Lassila, The Semantic Web, Scientific American, 2001

- A jelenlegi web *tárol* dolgokat, míg a szemantikus web képes *működtetni* dolgokat.

TBL szemantikus web felépítése

"A szemantikus web elérhetővé teszi a tudást, mint a web a hipertext-et --
Tim Berners-Lee

Dokumentumok

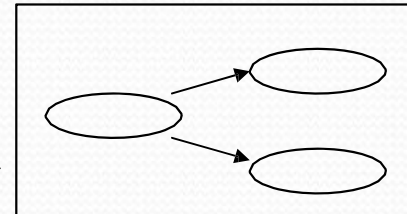
- **RDF Primer**
  - URI: <http://www.w3.org/TR/rdf-primer>
- **OWL Guide**
  - URI: <http://www.w3.org/TR/owl-guide/>
- **RDF Test Cases**
  - URI: <http://www.w3.org/TR/rdf-testcases/>
- **RDF: Concepts and Abstract Syntax**
  - URI: <http://www.w3.org/TR/rdf-concepts/>
- **RDF szemantika**
  - URI: <http://www.w3.org/TR/rdf-mt/>
  - Precíz, gráfokon alapuló szemantika
- **RDF/XML szintaxis**
  - URI: <http://www.w3.org/TR/rdf-syntax-grammar/>
- **RDF Vocabulary Description Language (RDF Schema)**
  - URI: <http://www.w3.org/TR/rdf-schema/>
- **Semantic Web/RDF Interest Group**
  - Vitafórum, alkalmazások
  - URI: <http://www.w3.org/RDF/Interest>
- **RDF Logic**
  - Nyilvános levelezési lista részletesebb szakmai vitákhoz
  - URI: <http://lists.w3.org/Archives/Public/www-rdf-logic/>
- **Annotation and Collaboration**
  - Nyilvános levelezési lista RDF-alapú annotációs rendszerekről
  - URI: <http://lists.w3.org/Archives/Public/www-annotation/>
- **W3C Semantic Web Home page**
  - URI: <http://www.w3.org/2001/sw/>

RDF - az első SzW nyelv

XML Kódolás

```
<rdf:RDF .....>  
  <...>  
  <...>  
</rdf:RDF>
```

Gráf reprezentáció

Jó a gépi felhasználás szempontjából

**RDF
Adat Modell**

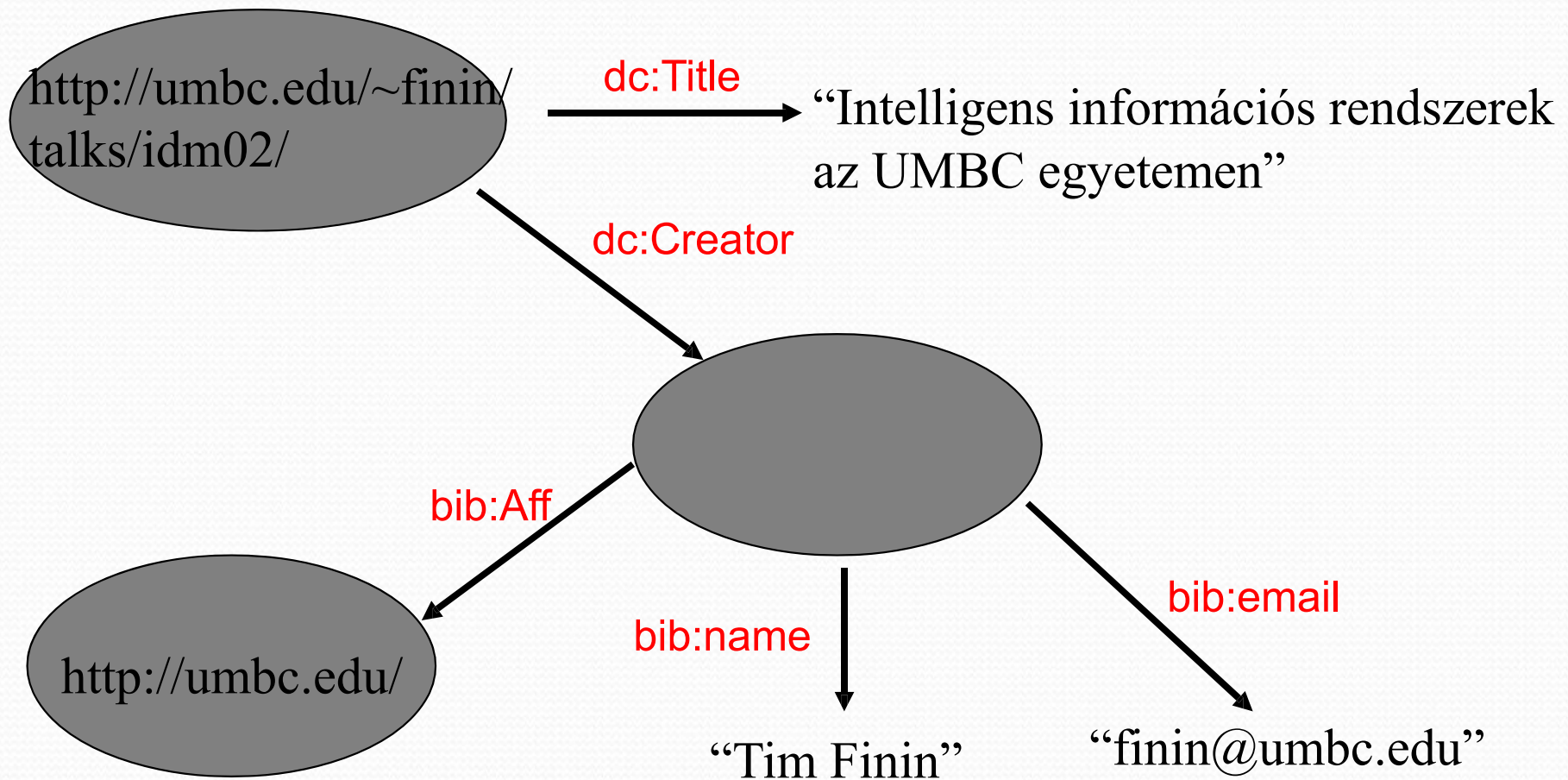
Jól áttekinthető a felhasználónak

Predikátumok (hármások)

```
stmt(docInst, rdf_type, Document)  
stmt(personInst, rdf_type, Person)  
stmt(inroomInst, rdf_type, InRoom)  
stmt(personInst, holding, docInst)  
stmt(inroomInst, person, personInst)
```

**Alkalmas
következtetésre**

Egyszerű RDF példa

A példa XML szintaxissal

```
<rdf:RDF xmlns:rdf="http://www.w3.org/1999/02/22-rdf-syntax-ns#"
  xmlns:dc="http://purl.org/dc/elements/1.1/"
  xmlns:bib="http://daml.umbc.edu/ontologies/bib/">
<description about="http://umbc.edu/~finin/talks/idm02/">
  <dc:title>Intelligent Information Systems on the Web and in the
Aether</dc>Title>
  <dc:creator>
    <description>
      <bib:Name>Tim Finin</bib:Name>
      <bib:Email>finin@umbc.edu</bib:Email>
      <bib:Aff resource=http://umbc.edu/>
    </description>
  </dc:Creator>
</description>
</rdf:RDF>
```

Hármasokat alkalmazó reprezentáció

- RDF kifejezések leírhatóak
hármasokkal:
- <alany> <állítmány> <tárgy>

Megengedett szintaxis:
<URI><URI><URI>
<URI><URI><string>

RDF tervezési szempontok

- Egyszerű adatmodell
- Formális szemantika és egyszerű következtetési lehetőségek
- Bővíthető URI
- XML alapú szintaktika (is)
  - XML séma adattípusok
- Bárki megfogalmazhat állításokat az erőforrásokról

Alapelvek (1/2)

- Külön értelmezhetően definiálva
  - Modell struktúra (RDF gráf)
  - Interpretációs szemantika (vonzatok)
  - Szintaktikák (XML, TN, N3, ...)
- Mindössze két alap adattípus
  - URI/URIref: minden URI-val azonosított
  - Literálisok
    - String vagy más XSD adattípus

Alapelvek (2/2)

- Integrálható a webes információkkal
  - XML séma adattípusok
  - Referenciák http elérésű információkhoz
- Nyílt világ feltételezés
  - Bárki megfogalmazhat állításokat bármilyen erőforráshoz
  - Nem garantált a teljesség
  - Nem garantált a konzisztencia

Alapelemek

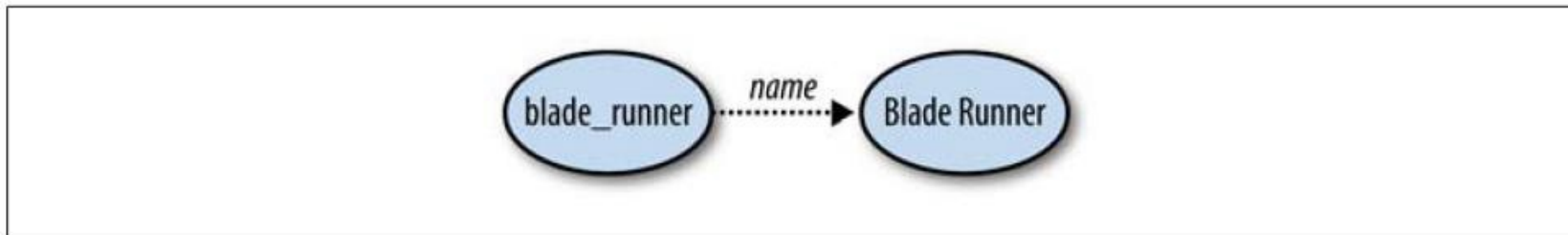
- Gráf adatmodell
- URI alapú szótárak
- Adattípusok
- Literálisok
- XML szerializációs szintaktika
- Egyszerű tények leírása
- Következtetés

Graph adatmodell

- Hármások: alany, állítmány, tárgy
- Kifejezések: hármások gyűjteménye

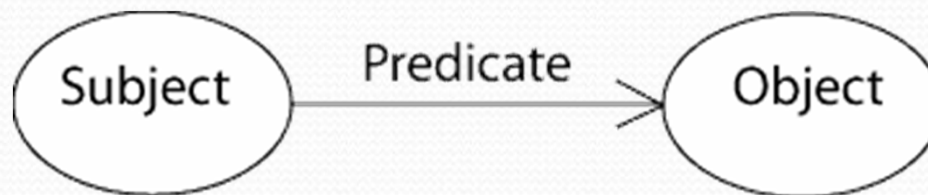

Példa

Terminológia és kényszerek

- Alany és tárgy a csomópontok
- Állítmány és tulajdonság szinonimák
- Különleges meg nem nevezett csomópontok: üres csomópontok
- Alany: URI referencia vagy üres csomópont
- Állítmány: URI referencia
- Tárgy: URI referencia, literális, üres csomópont

Információ a hármásokban

<http://xmlns.com/foaf/0.1/workplaceHomepage>

<http://directory.com/people#FulvioCorno>

<http://www.polito.it/>

RDF

CompanyHomePage

PersonID	Homepage
FulvioCorno	http://www.polito.it/

Relációs adatbázis

**Első rendű logikai
predikátum**

```
HasCompanyHomePage(  
  'FulvioCorno',  
  'http://www.polito.it/');
```

Hármasok vs adatbázisok

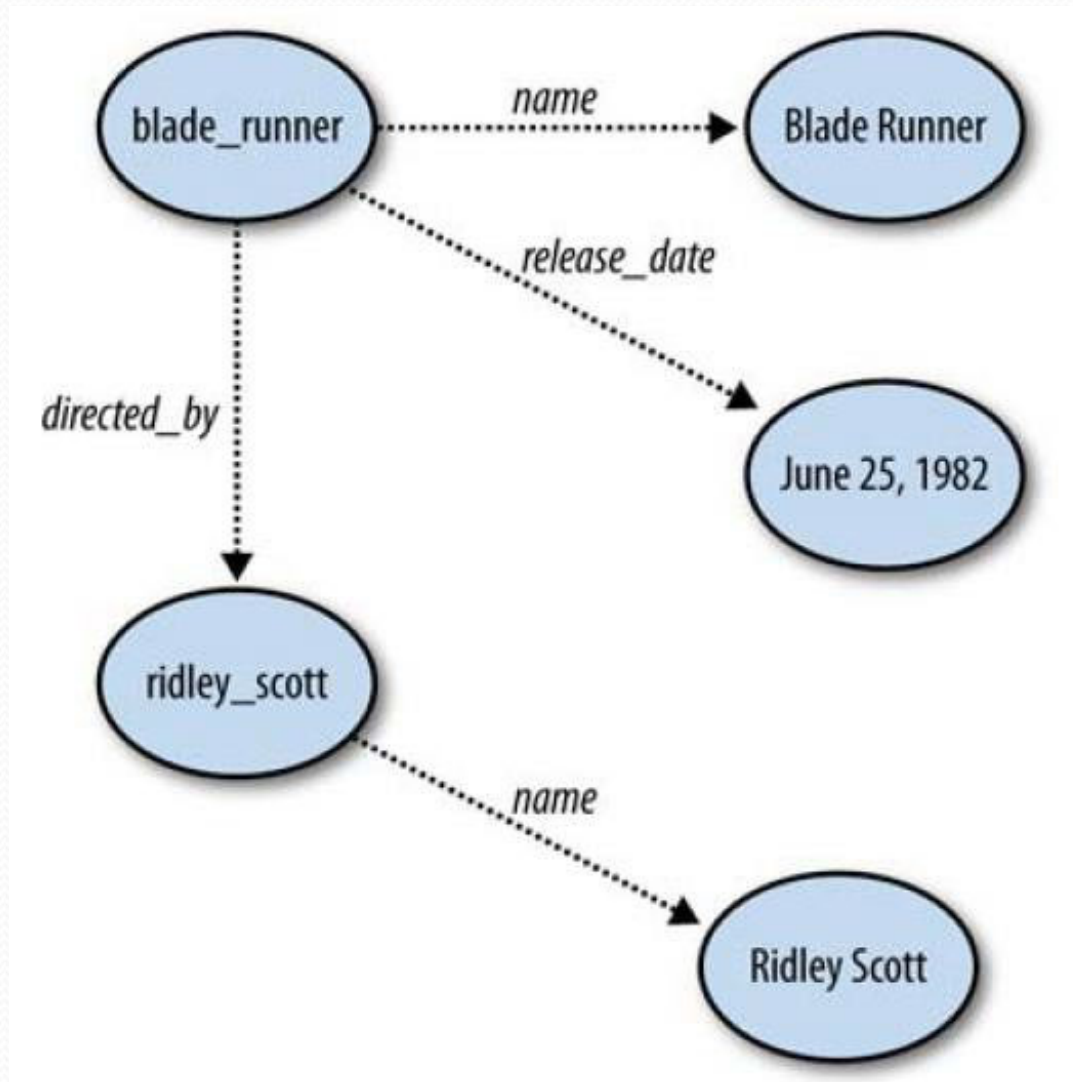
FEATURE	RELATIONAL DATABASE	KNOWLEDGEBASE
Structure	Schema	Ontology statements
Data	Rows	Instance statements
Administration language	DDL	Ontology statements
Query language	SQL	SPARQL
Relationships	Foreign keys	Multidimensional
Logic	External of database/triggers	Formal logic statements
Uniqueness	Key for table	URI

Összehasonlítva...

- Relációs adatbázisban tetszőleges számú oszlopot definiálhatunk
- Elsőrendű logikában a predikátumok tetszőleges elemet (argumentumot) tartalmazhatnak
- Egy RDF hármass csak egy alanyt és egy tárgyat tartalmazhat
  - Komplex kijelentéseket dekomponálni kell

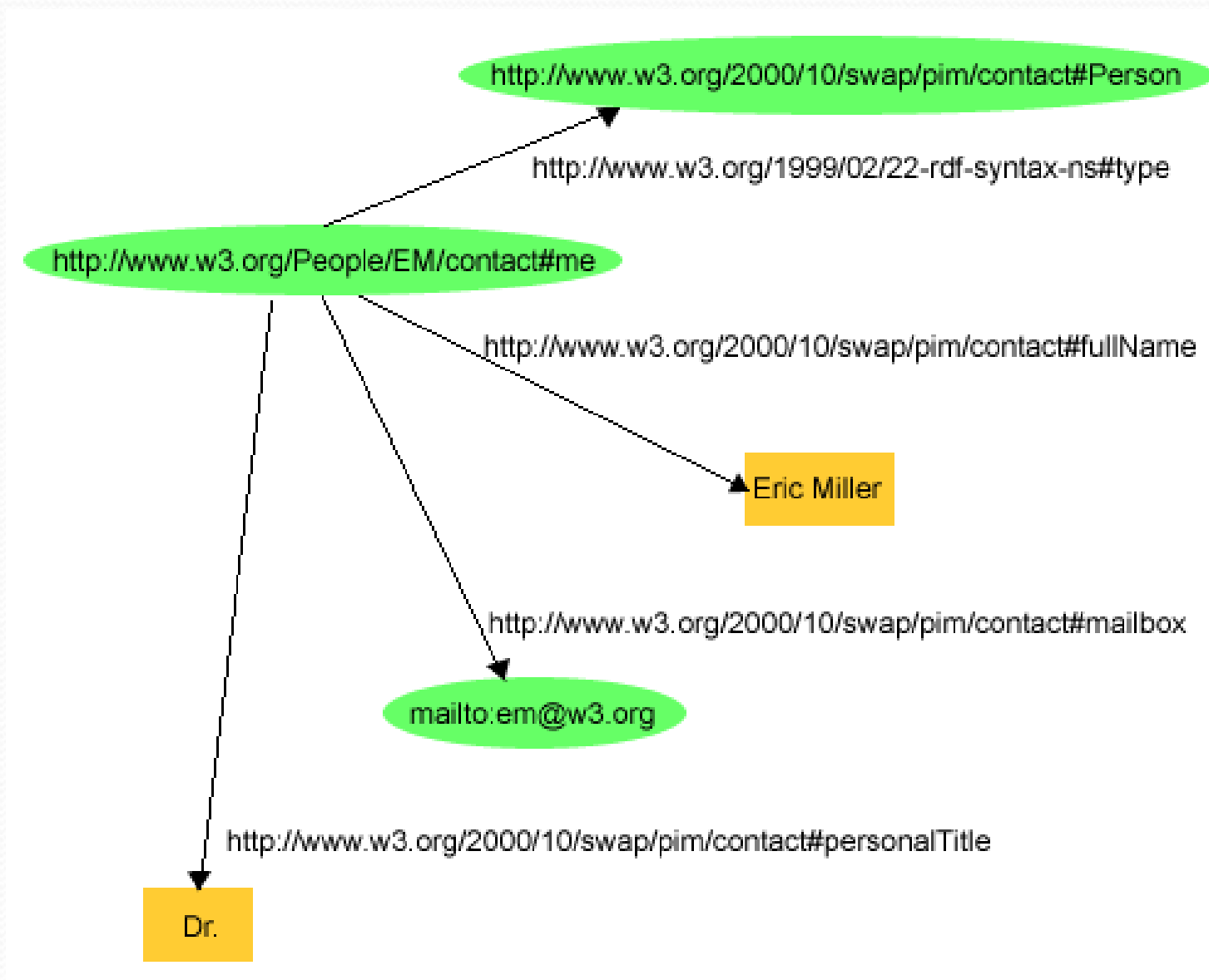
Példa

Példa

- Írjuk le RDF állításokkal a következő kijelentést
- "létezik egy személy, akit a <http://www.w3.org/People/EM/contact#me> oldallal azonosíthatunk, akinek neve Eric Miller, email címe em@w3.org, és a titulusa Dr."

Példa

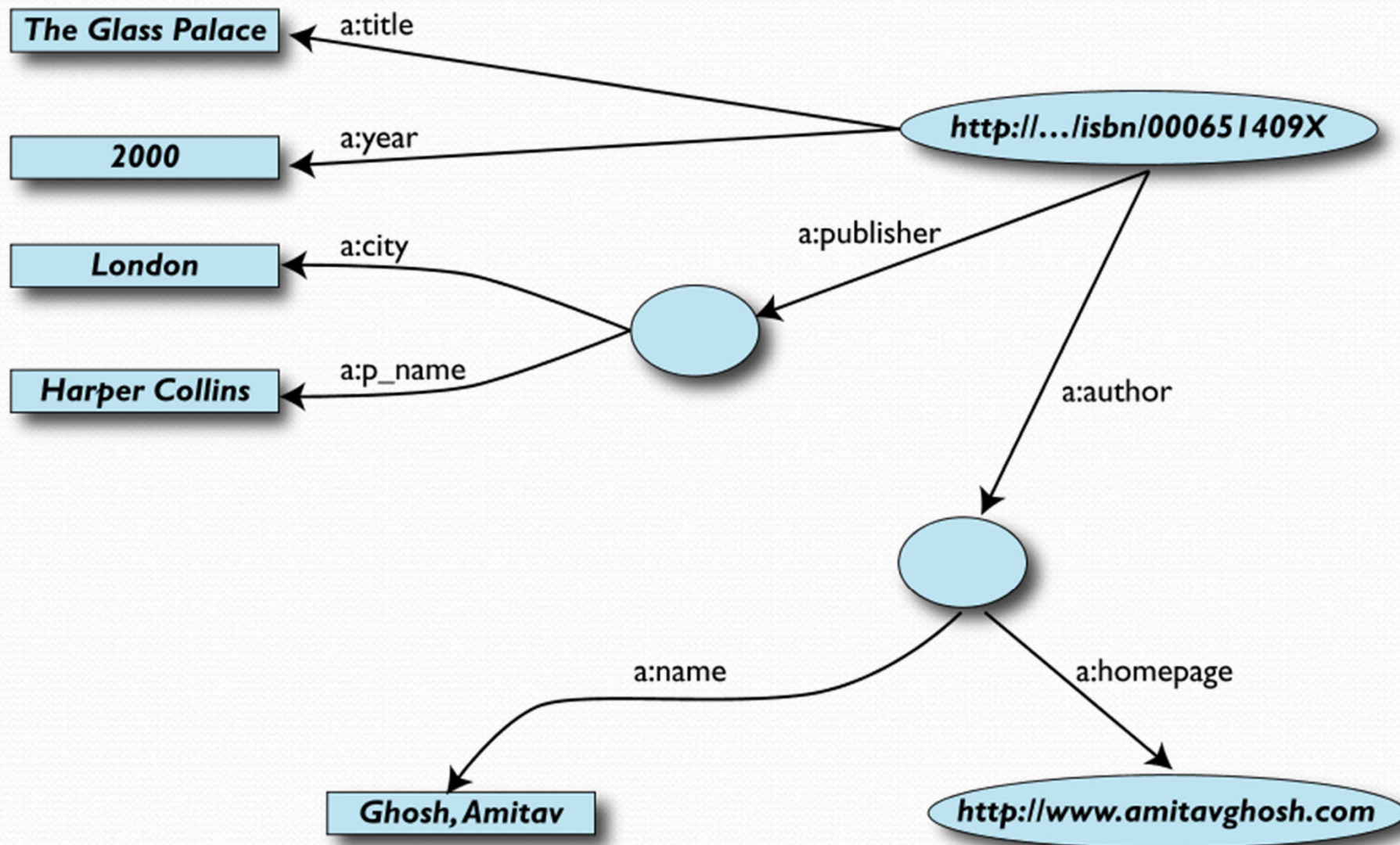
Példa: könyvesbolt adatai

ID	Author	Title	Publisher	Year
ISBN0-00-651409-X	id_xyz	The Glass Palace	id_qpr	2000

ID	Name	Home Page
id_xyz	Ghosh, Amitav	http://www.amitavghosh.com

ID	Publ. Name	City
id_qpr	Harper Collins	London

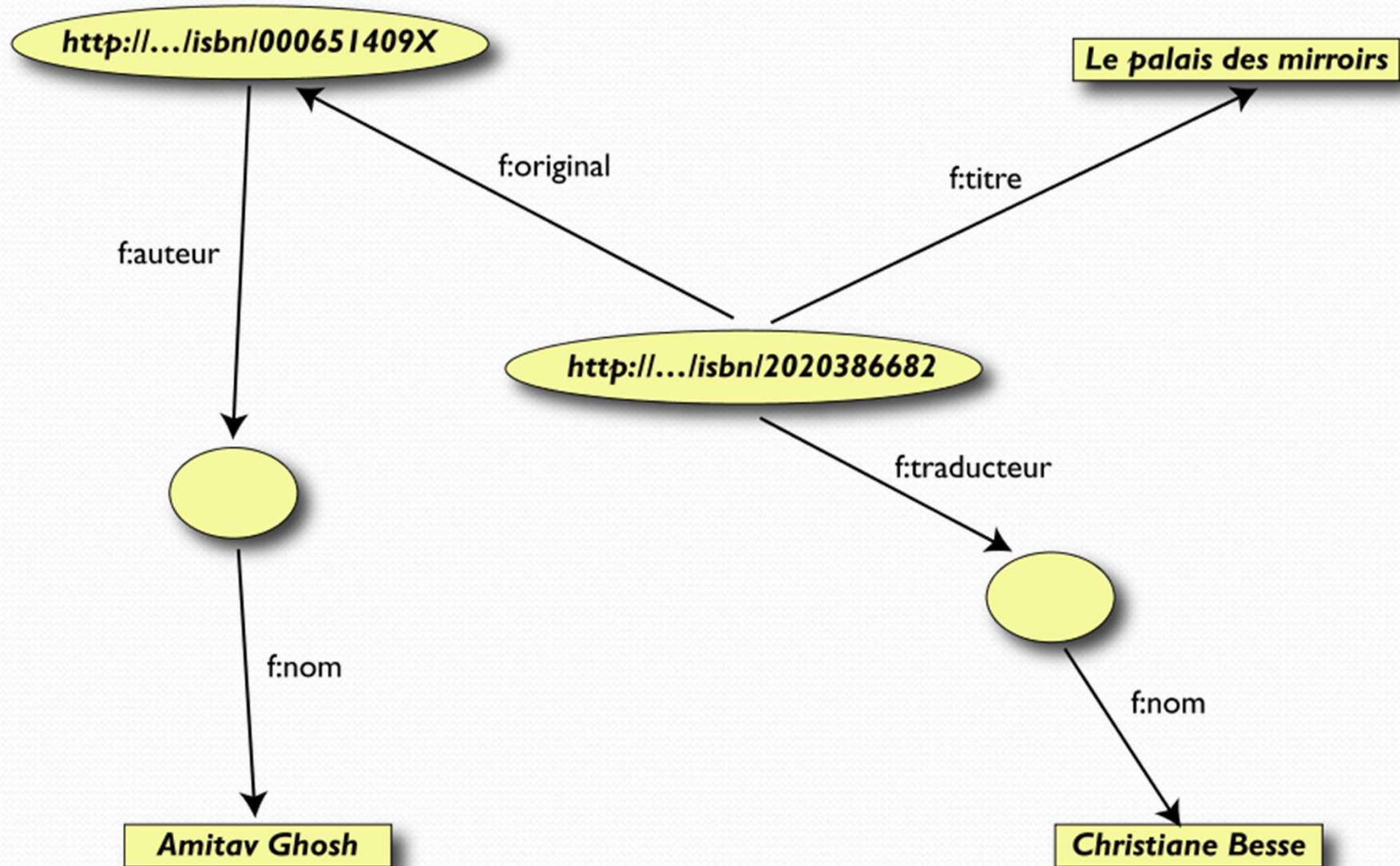
Adatok exportálása relációkként

Egy másik könyvesbolt adatai

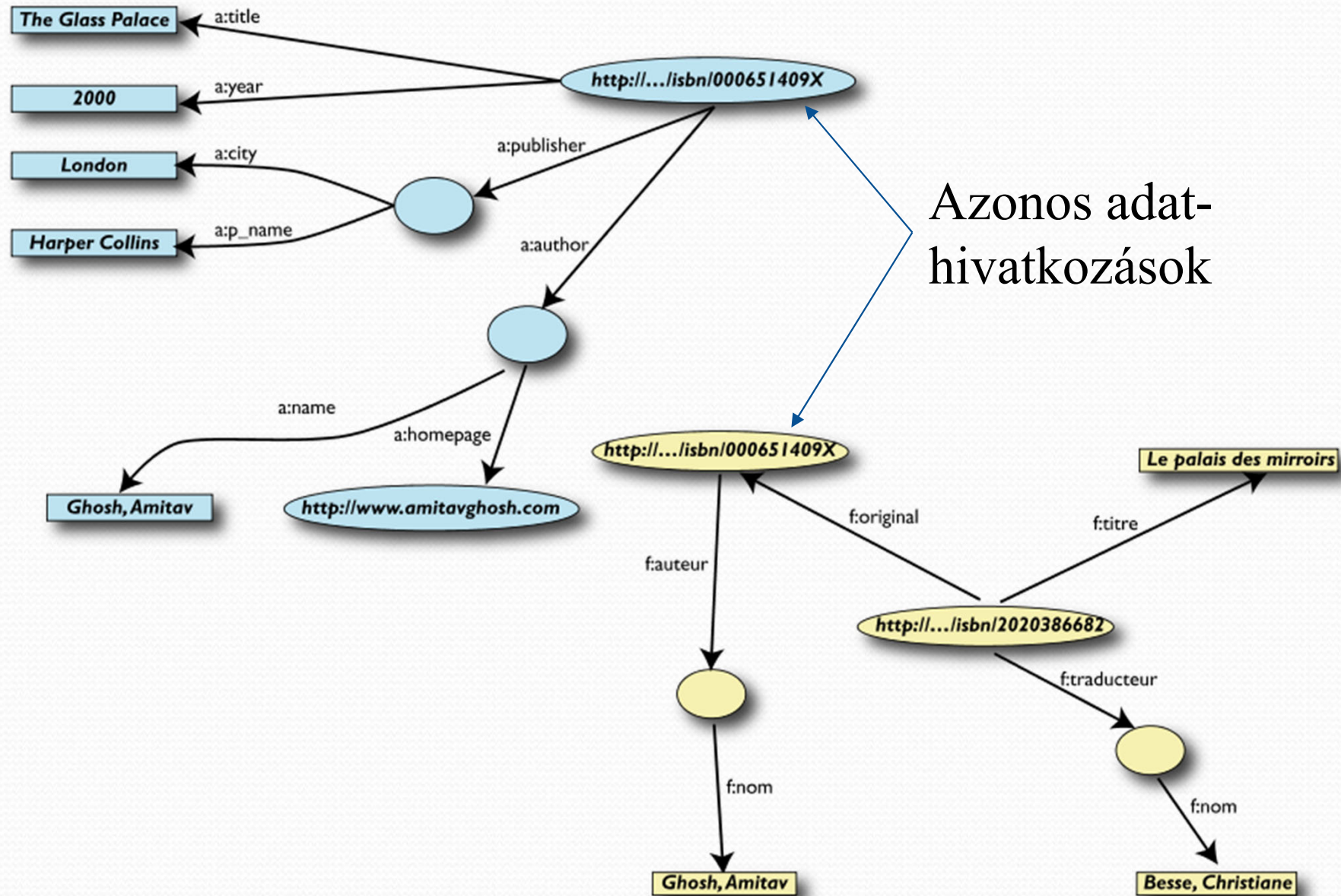
	A	B	D	E
1	ID	Titre	Traducteur	Original
2	ISBN0 2020386682	Le Palais des miroirs	A13	ISBN-0-00-651409-X
3				
6	ID	Auteur		
7	ISBN-0-00-651409-X	A12		
11	Nom			
12	Ghosh, Amitav			
13	Besse, Christianne			

A második könyvesbolt adatainak exportja

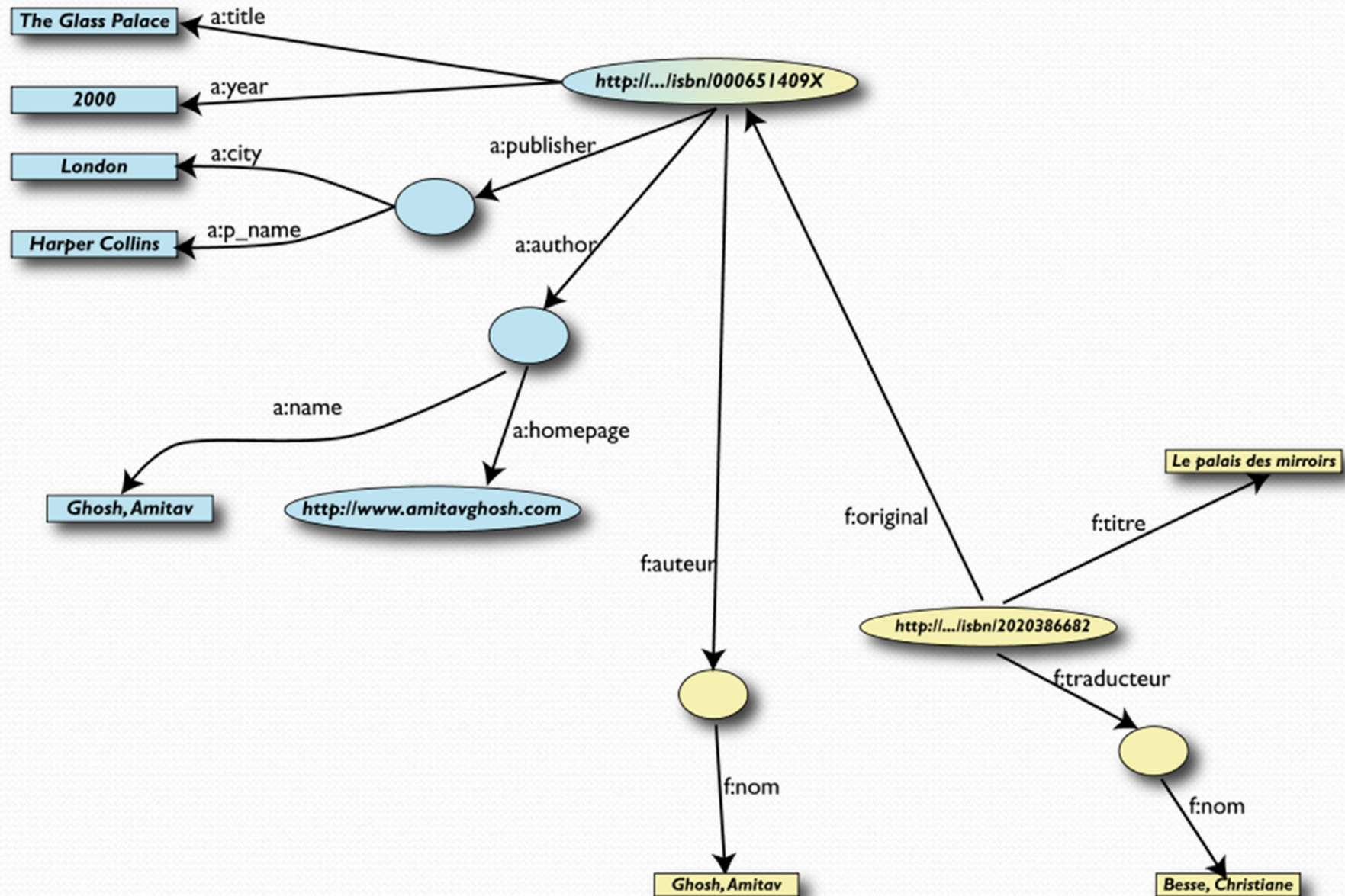

Kapcsoljuk össze az adatokat

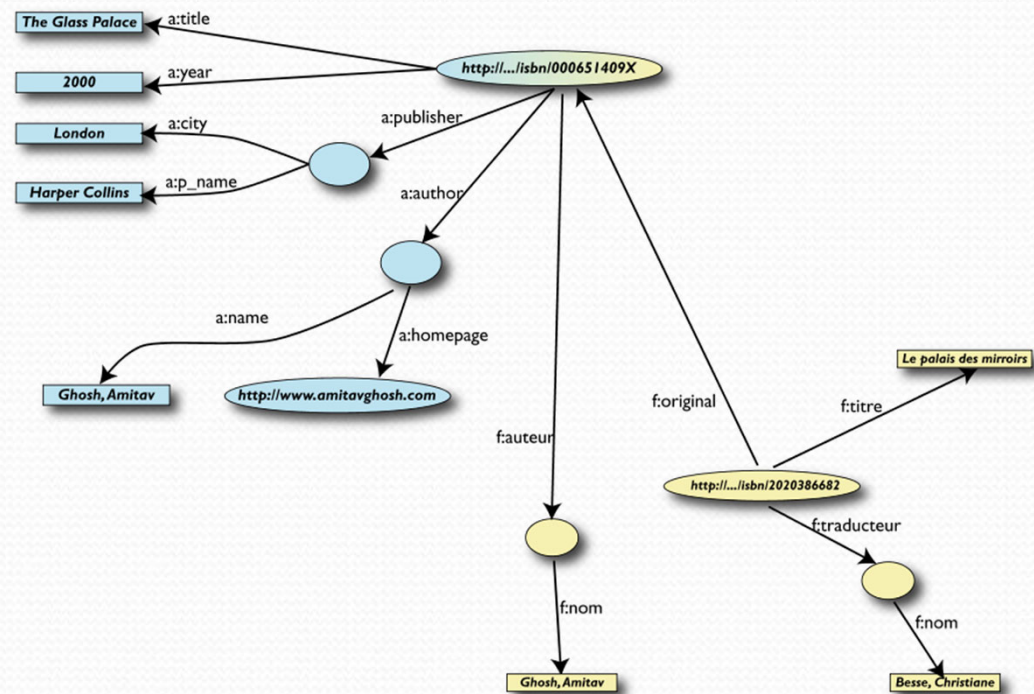

Amennyiben identikusak az elemek:

Írjunk lekérdezéseket a kapcsolatokon keresztül:

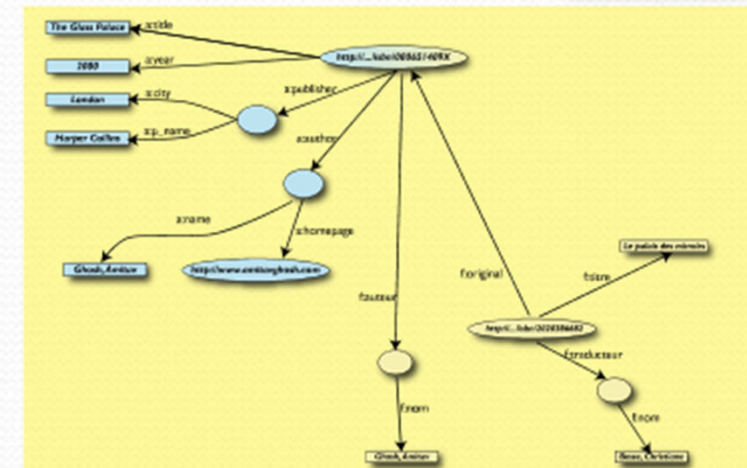
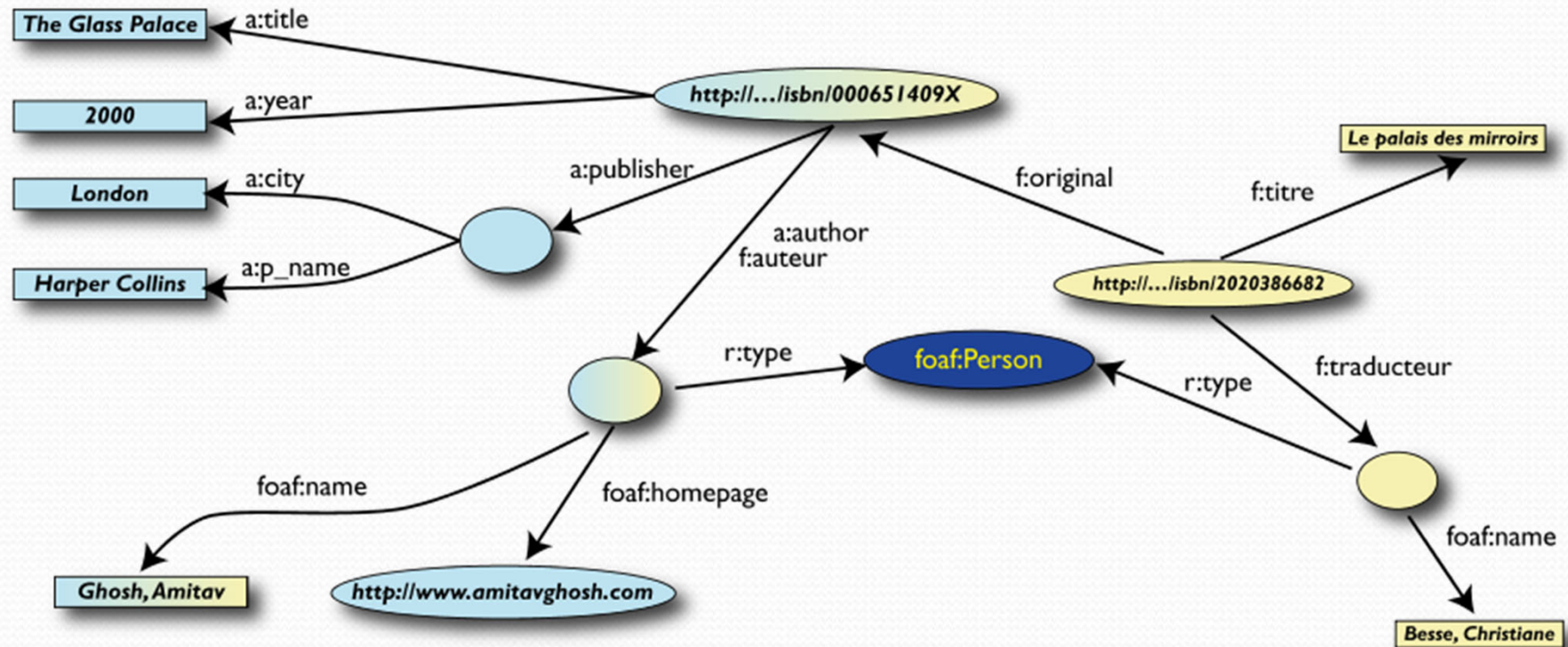
- Az első könyvesbolt adatai kiegészíthető például az eredeti könyvre vonatkozó információkkal

További kapcsolatok is felfedezhetőek...

- Vélhetően az **a : author** és az **f : auteur** azonos elemre mutat
- Automatikus összekapcsoláshoz: adjunk további információt a leíráshoz
  - **a : author** legyen azonos **f : auteur** erőforrással
  - Mindkettő személyt azonosít
  - Ilyen fogalmakat már a webes közösség definiált:
    - egy “Person” elem azonosítható a nevével és a honlapjával
    - Használjuk ezt kategóriaként

Adatháló kiegészíthető, lekérdezhető így:

RDF áttekintés

A formális modell alapelemei:

Két alaphalmaz: erőforrások (resources) és literálisok (literals)

Az erőforrások egy fontos részhalmaza: Tulajdonságok (properties).

Definiálunk egy hármassokból álló halmazt: Állítások (statements), amelyek formája: {alany, állítmány, tárgy}

, ahol az alany egy erőforrás,
az állítmány egy tulajdonság,
a tárgy vagy erőforrás vagy literális.

RDF adatmodell

- Erőforrások (Resources)
  - URI azonosítja
  - Kijelentés vonatkozik rá
- Tulajdonságok (Properties)
  - Erőforráshoz kapcsolt jellemző
  - A tulajdonság is erőforrás
- Literálok (Literals)
  - Karakter sorozatok
- Kijelentések (Statements)
  - Alany (subject); erőforrás
  - Állítmány (predicate); tulajdonság
  - Tárgy (object); erőforrás vagy literál

Ezek segítségével megfogalmazhatunk leírásokat:

```
<rdf:RDF
  xmlns:rdf="http://www.w3.org/1999/02/22-rdf-syntax-ns#"
  xmlns:s="http://description.org/schema/">
  <rdf:Description about="http://www.w3.org/Home/Lassila">
    <s:Creator>
      <rdf:Description about="http://www.w3.org/staffId/85740">
        <rdf:type resource="http://description.org/schema/Person"/>
        <v:Name>Ora Lassila</v:Name>
        <v:Email>lassila@w3.org</v:Email>
      </rdf:Description>
    </s:Creator>
  </rdf:Description>
</rdf:RDF>
```


Az RDF szerepe az SZW hierarchiában

- Technológiát és módszert ad ahhoz, hogy dokumentumainkhoz jelentést rendeljünk egy jól olvasható formában
- Jó lehetőség, de
  - a szemantikai információk nem túl hasznosak, amíg strukturálatlan és nem tudjuk konzisztens módon értelmezni.

(XML séma kevés: csak szintaktikáról szól, nem ad lehetőséget a dokumentumon kívüli dolgok leírására)

Séma hiányában ugyanannak a tartalomnak sokféle reprezentációja lehetséges:

```
<rdf:RDF
  xmlns:rdf="http://www.w3.org/1999/02/22-rdf-
    syntax-ns#" />
  <rdf:Description
    about="http://www.w3.org/Home/Lassila">
    <Creator>
      <rdf:Description
        about="http://www.w3.org/staffId/85740">
        <rdf:type
          resource="http://desc.org/schema/Person"/>
        <Name>Ora Lassila</Name>
        <Email>lassila@w3.org<Email>
      </rdf:Description>
    </Creator>
  </rdf:Description>
</rdf:RDF>
```

```
<rdf:RDF
  xmlns:rdf="http://www.w3.org/1999/02/22-rdf-
    syntax-ns#" />
  <rdf:Description
    about="http://www.w3.org/Home/Lassila">
    <author>
      <rdf:Description
        about="http://www.w3.org/staffId/85740">
        <rdf:type
          resource="http://desc.org/schema/Person"/>
        <name>
          <surname>Lassila</surname>
          <given>Ora</given>
        </name>
        <email>lassila@w3.org</email>
      </rdf:Description>
    </author>
  </rdf:Description>
</rdf:RDF>
```

SPARQL

- Lekérdező nyelv RDF-hez
- SPARQL gráf illesztésen alapuló lekérdező nyelv
- Gráf minták

- példa:

```
<http://example.org/book/book1>  
<http://purl.org/dc/elements/1.1/title>  
?title .
```

- ?title - változó.

Egy egyszerű SPARQL Query

- **Adat:**

```
<http://example.org/book/book1>  
  <http://purl.org/dc/elements/1.1/title>  
  "SPARQL Tutorial".
```

- **Lekérdezés:**

```
SELECT ?title  
WHERE { <http://example.org/book/book1>  
        <http://purl.org/dc/elements/1.1/title>  
        ?title . }
```

- **Eredmény:**

title
"SPARQL Tutorial"

További példa

- **Adat:**

```
@prefix foaf: <http://xmlns.com/foaf/0.1/> .
```

```
_ :a foaf:name "Johnny Lee Outlaw" .
```

```
_ :a foaf:mbox <mailto:jlow@example.com> .
```

```
_ :b foaf:name "Peter Goodguy" .
```

```
_ :b foaf:mbox <mailto:peter@example.org> .
```

```
_ :c foaf:mbox <mailto:carol@example.org> .
```

- **Lekérdezés:**

```
PREFIX foaf: <http://xmlns.com/foaf/0.1/>  
SELECT ?name ?mbox  
WHERE { ?x foaf:name ?name . ?x foaf:mbox ?mbox }
```

- **Eredmény:**

name	mbox
"Peter Goodguy"	<mailto:peter@example.org>
"Johnny Lee Outlaw"	<mailto:jlow@example.com>

Lekérdezések RDF literálisokkal

- **Példa RDF adatokra**

```
@prefix dt: <http://example.org/datatype#> .
@prefix ns: <http://example.org/ns#> .
@prefix : <http://example.org/ns#> .
@prefix xsd: <http://www.w3.org/2001/XMLSchema#> .

:x ns:p "cat"@en .
:y ns:p "42"^^xsd:integer .
:z ns:p "abc"^^dt:specialDatatype .
```

RDF Literálisok illesztése

- Lekérdezés 1:

```
SELECT ?v WHERE { ?v ?p "cat" }
```

Lekérdezés 2:

```
SELECT ?v WHERE { ?v ?p "cat"@en }
```

eltérő eredményt ad.

- Csak a második találja meg az előző példában az eredményt:

v
<code><http://example.org/ns#x></code>

Üres csomópontok a lekérdezésekben

- **Adat:**

```
@prefix foaf: <http://xmlns.com/foaf/0.1/> .
```

```
_:a foaf:name "Alice" .
```

```
_:b foaf:name "Bob" .
```

- **Lekérdezés:**

```
PREFIX foaf: <http://xmlns.com/foaf/0.1/>
```

```
SELECT ?x ?name
```

```
WHERE { ?x foaf:name ?name . }
```

- **Eredmény:**

x	name
_:c	"Alice"
_:d	"Bob"

Üres csomópontok a lekérdezésekben (modell bővítés)

- **Adat:**

```
@prefix foaf: <http://xmlns.com/foaf/0.1/> .  
  
_:a foaf:name "Alice" .  
_:b foaf:name "Bob" .  
_:a foaf:knows _:b .  
_:b foaf:knows _:a .
```

- **Lekérdezés:**

```
PREFIX foaf: <http://xmlns.com/foaf/0.1/>  
SELECT ?x ?name1 ?y ?name2  
WHERE { ?x foaf:name ?name1 . ?y foaf:name ?name2 .  
        ?x foaf:knows ?y }
```

- **Eredmény:**

?x	name1	?y	name2
_:c	"Alice"	_:d	"Bob"
_:d	"Bob"	_:c	"Alice"

RDF esettanulmányok

- Dublin Core
  - Magas szintű szótár definiálása
  - Elektronikus dokumentumok megtalálása
- Open Directory Project (OPD)
  - Webes katalógus keresők számára
- MusicBrainz
  - Hanganyagok (cd, mp3 ...) metaadatainak lekérésére
- RSS: RDF Site Summary
  - Hírek, események közzététele
- Wordnet
  - Szabadon letölthető szótár
  - Nem csak címszavakat, hanem kapcsoltaokat is leír

Wordnet (célok, motivációk)

Szótár alapú, pszicho-lingvisztikai alapok

- Egy jelentésalapú feldolgozása a lexikonoknak.
  - Fogalom alapú keresés egy lexikális adatbázison
- A fogalmakat szemantikus hálóba rendezzük
  - A lexikális információkat a szavak jelentése szerint rendezzük és nem a szavak formája szerint
- A Wordnet egy tezaurusz

A Wordnet szemantikus modellje

A „szó” egy asszociációs kapcsolat:

- a szótárba gyűjtött fogalmak, és
- a szó alakja között (szintaktika).

Lexikalizált fogalomgyűjtemény

Lexikális mátrix:

- Szó alakok(oszlopok)
- Szó jelentések (sorok).

Lexikális mátrix

Szinonimák

Szó jelentések	Szó alakok				
	F1	F2	F3	...	Fn
M1	E1,1	E1,2			
M2		E2,2			
M3			E3,3		
...				...	
Mm					Em,n

Többértelmű szavak

Reprezentációs módszer

- Konstruktív

- A reprezentáció tartalmazzon elégséges információt a fogalom felépítéséhez

- Differenciális

- A jelentések úgy legyenek fűzésekkel reprezentálva, hogy megkülönböztethetőek legyenek

Wordnet fogalmak

Hipotézis:

- A *szinonima halmaz* egy megfelelő megközelítés egy fogalom definiálására.

Differenciális megközelítés

- A szavak jelentését reprezentálhatjuk egy szó-listával:
synset.

Angol wordnet tartalma

Tartalom: 95600 szóalak

- 51.500 egyszerű szó
- 44.100 kollokáció

70100 szó jelentés alak

Wordnet relációk

- Lexikális relációk (szóalakok között)
  - szinonimák
  - antonimák
- Szemantikus relációk (szó jelentések között)
  - Hiponima/Hiperonímia (alárendelt/fölérendelt)
  - Meronímia/Holonímia (része/magában foglalja)
  - Vonzat

Szinonima

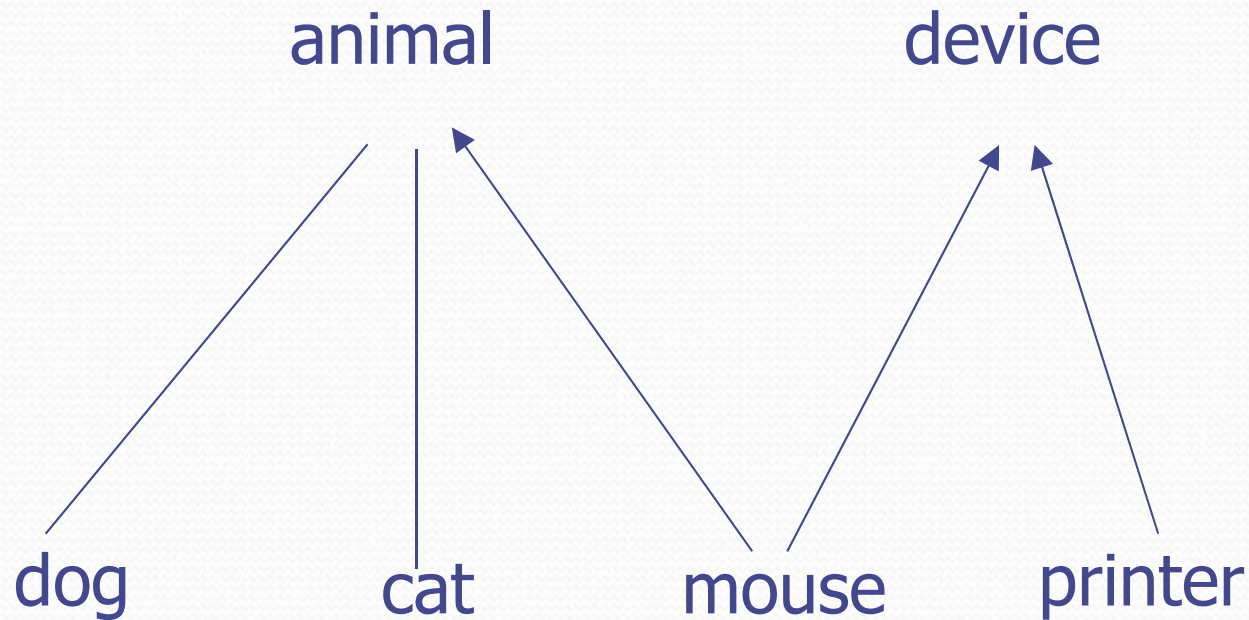
Két szó szinonima, azonos az értelmük, ha a következő kapcsolatok fennállnak:

- Minden szemantikus tulajdonságuk értéke megegyezik
- Ugyanannak a fogalomnak a megjelenései
- Kielégítik a Leibniz féle helyettesítési szabályt:
  - Ha felcseréljük a szinonimákat egy mondatban, akkor a mondat igazságtartalma nem változik

A Synset nem magyarázza el a fogalom jelentését, de megjeleníti, igazolja a fogalom létezését

Hiponima

A hiponima egy olyan szókapcsolat, ahol a gyűjtő szó tartalmazza a kapcsolt szavak jelentését (alárendelés).

Meronymia/Holonymia

„Része” kapcsolat a jelentésben.

- Tranzitív és aszimmetrikus
- Egy tartalmazó fogalomhoz sok tartalmazott kapcsolódhat

Példa a Wordnet gazdagságára:

Rész-egész kapcsolat típusai a wordnet-ben:

- Component-object (branch/tree)
- Member-collection (tree/forest)
- Portion-mass (slice/cake)
- Stuff-object (aluminium/airplane)
- Feature-activity (paying/shopping)
- Place-area (Lausanne/Vaud)
- Phase-process (adolescence/growing up).

Szó kategóriák

Főnevek

- Hierarchiába szervezve – több (pl. hiponimák vagy meronimák szerint)

Igék

- Vonzat kapcsolatokon keresztül rendezve

Melléknevek

- Relációk (pl. ellentét) mentén rendezve

Kiindulópontok

25 egyedi hierarchia

- Nem kölcsönösen kizáró kategóriák
- Keresztkapcsolatok megengedettek

Fogalmi, lexikai területek:

{act, activity}	{food}	{possession}
{animal, fauna}	{group, grouping}	{process}
{artifact}	{location}	{quantity, amount}
{attribute}	{motivation, motive}	{relation}
{body}	{natural, object}	{shape}
{cognition, knowledge}	{natural phenomenon}	{state}
{communication}	{person, human being}	{substance}
{event, happening}	{plant, flora}	{time}
{feeling, emotion}		